

Συμβολή στη γνώση της χλωρίδας της Δυτικής Ευρυτανίας με έμφαση στις λιβαδικές εκτάσεις

Θ. Κωνσταντινίδης¹, Θ. Χήτος² και Ρ. Θανόπουλος³

¹Εργαστήριο Συστηματικής Βοτανικής, Τμήμα Γεωπονικής Βιοτεχνολογίας, Γεωπονικό
Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ιερά Οδός 75, 118 55 Αθήνα

²Γορίτσα Κουτσελιού, 455 00 Ιωάννινα

³Δ/ση Γεωργίας Ευρυτανίας, Δ. Ζωγράφου 1, 361 00 Καρπενήσι

Περίληψη

Η περιοχή της Δυτικής Ευρυτανίας περιλαμβάνει ετερογενή περιβάλλοντα με υψηλά όρη, ποταμούς, παραλίμνιες περιοχές και εκτάσεις χαμηλού υψομέτρου, τα οποία δικαιολογούν μία πλούσια χλωρίδα. Παρόλα αυτά, τα στοιχεία για τη χλωρίδα της περιοχής είναι λίγα και σαφώς ελλιπή. Στην παρούσα εργασία η περιοχή μελέτης ορίζεται γεωγραφικά και παρουσιάζονται πρόδρομα χλωριδικά δεδομένα, τα οποία στηρίζονται σε συλλογές τουλάχιστον 630 φυτικών δειγμάτων από υψόμετρα που κυμαίνονται μεταξύ 300 και 2000 m. Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί σε λιβαδικές εκτάσεις και σε περιοχές που βόσκονται, περισσότερο ή λιγότερο εντατικά. Παρουσιάζεται ένας προκαταρκτικός χλωριδικός κατάλογος και δίδονται ακριβή στοιχεία για τις θέσεις συλλογής του έτους 2001. Πρόδρομες παρατηρήσεις που σχετίζονται με τα αποτελέσματα της ανθρώπινης επίδρασης στη χλωρίδα και τους βιοτόπους της περιοχής έχουν επίσης παρατεθεί. Η μακροχρόνια ανθρωπογενής επίδραση (βόσκιση, ξύλευση, φωτιά, καλλιέργεια) έχει επιδράσει, ιδιαίτερα σε ορισμένες θέσεις, στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος και έχει πιθανώς οδηγήσει σε χλωριδικές ανακατατάξεις.

Λέξεις κλειδιά: Χλωρίδα, Ευρυτανία, βιοποικιλότητα, ανθρωπογενείς επιδράσεις.

Εισαγωγή

Η περιοχή της Δυτικής Ευρυτανίας ορίζεται ανατολικά από τον ποταμό Αγραφιώτη, δυτικά από τον Αχελώο, νότια από την τεχνητή λίμνη των Κρεμαστών και βόρεια από τα σύνορα του νομού. Περιλαμβάνει τόσο υψηλά όρη (Λιάκουρα 2043 m, Φτέρη 2128 m) όσο και χαμηλές εκτάσεις με υψόμετρο περίπου 300 m. Φυτογεωγραφικά η περιοχή ανήκει στη Νότια Πίνδο. Η ύπαρξη πολλών ετερογενών περιβαλλόντων στη Δυτική Ευρυτανία (υψηλά όρη, ποταμοί, παραλίμνιες περιοχές και εκτάσεις χαμηλού υψομέτρου) δικαιολογεί μία πλούσια χλωρίδα. Παρόλα αυτά, τα στοιχεία για τη χλωρίδα της περιοχής είναι λίγα και σαφώς ελλιπή. Στην εργασία αυτή παρουσιάζονται πρόδρομα δεδομένα της χλωρίδας της Δυτικής Ευρυτανίας με έμφαση στις λιβαδικές εκτάσεις και σε περιοχές που βόσκονται.

Υλικά και μέθοδοι

Πραγματοποιήθηκε συλλογή τουλάχιστον 630 φυτικών δειγμάτων σε διαφορετικές περιοχές της Δυτικής Ευρυτανίας και τα δείγματα προσδιορίστηκαν και ονομάστηκαν ακολουθώντας τη νεότερη βιβλιογραφία των Greuter et al. (1984-1989), Strid (1986), Strid and Tan (1991), Tutin et al. (1968-1980, 1993). Περίπου 350 φυτικά taxa έχουν μέχρι

στιγμής καταγραφεί, από τα οποία περίπου τα 242 παρουσιάζονται στην παρούσα εργασία. Τα δείγματα κρατούνται στα Herbaria του Γεωπονικού Πανεπιστημίου (ACA) και του Πανεπιστημίου Πατρών (UPA) ή στην ιδιωτική συλλογή του δεύτερου συγγραφέα. Τα ακριβή στοιχεία για τις συλλογές του 2001 καθώς και ο κατάλογος τμήματος των φυτικών taxa που έχουν προσδιορισθεί παρουσιάζονται στο Παράρτημα.

Συμπεράσματα

Ο χλωριδικός κατάλογος που παρουσιάζεται στην παρούσα εργασία αποτελεί την αρχική προσπάθεια συστηματικής καταγραφής της χλωρίδας της Δυτικής Ευρυτανίας. Τα τελευταία χρόνια η αλλαγή χρήσεως της γης στην Ευρυτανία επηρεάζει τη βλάστηση και μπορεί να οδηγήσει σε χλωριδικές ανακατατάξεις. Για παράδειγμα, ημιορεινές περιοχές με αναβαθμίδες καλλιεργούνται σήμερα πολύ λιγότερο από ότι στο παρελθόν και συχνά μετατρέπονται σε βοσκοτόπους ή σταδιακά παραχωρούν τη θέση τους στο δάσος. Τέτοιες περιοχές μπορεί να παρουσιάζουν μεγάλη φυτική ποικιλότητα. Αντιθέτως, έντονα βοσκημένες περιοχές όπως εκτάσεις που καλύπτονται με ασφακώνες στα χαμηλά υψόμετρα παρουσιάζουν δραματική μείωση του αριθμού των φυτικών ειδών, οπότε και της φυτικής ποικιλότητας.

Τα πρόδρομα δεδομένα μας υποστηρίζουν ότι τόσο ο αριθμός όσο και η σύνθεση των φυτικών ειδών επηρεάζεται από τη βόσκηση. Η εντατική και επαναλαμβανόμενη βόσκηση οδηγεί σε μείωση της φυτικής ποικιλότητας και υποβάθμιση του τοπίου. Νιτρόφιλα είδη εισάγονται στη φυσική βλάστηση και εξαρτούν την ύπαρξή τους από την ανθρώπινη δραστηριότητα. Σε περισσότερο ακραίες περιπτώσεις η διάβρωση, συχνά αποτέλεσμα κακής διαχείρισης των υπαρχόντων πόρων, οδηγεί σε απώλεια του φυτικού καλύμματος επιτρέποντας την έκπλυση του γόνιμου χώματος και την εμφάνιση του μητρικού πετρώματος.

Εξαιτίας των προκαταρκτικών δεδομένων της χλωρίδας που παρουσιάζεται εδώ δεν έχει γίνει κάποια προσπάθεια συστηματικής αξιολόγησης των αποτελεσμάτων. Τα περισσότερα από τα είδη που παραθέτονται είναι γνωστά και από άλλες περιοχές της Στερεάς Ελλάδας ή αποτελούν κοινά φυτά της Ελλάδας. Αξίζει, παρόλα αυτά, να αναφερθεί η ύπαρξη στο όρος Φτέρη της *Festuca xenophontis* Markgr.-Dannenh. (Gramineae), ενός σπάνιου είδους με νομευτική αξία, το οποίο χρειάζεται περισσότερη μελέτη της ταξινομικής του θέσης.

Βιβλιογραφία

- Greuter, W., H.M. Burdet and G. Long (eds.). 1984-1989. Med-Checklist 1,3,4. Editions des conservatoire et jardin botaniques de la ville de Genève, Genève.
- Strid, A. (ed.). 1986: Mountain flora of Greece, 1. Cambridge University press, Cambridge, pp. 822.
- Strid, A. and K. Tan (eds.) 1991. Mountain flora of Greece, 2. Edinburgh University Press, Edinburgh, pp. 974.
- Tutin, T.G., N.A. Burges, A.O. Chater, J.R. Edmondson, V.H. Heywood, D.M. Moore, D.H. Valentine, S.M. Walters and D.A. Webb (eds.). 1993. Flora Europaea, 1 (2nd edition). Cambridge University Press, Cambridge, pp. 581.
- Tutin, T.G., V.H. Heywood, N.A. Burges, D.M. Moore, D.H. Valentine, S.M. Walters and D.A. Webb (eds.). 1968-1980. Flora Europaea, 2-5. Cambridge University Press, Cambridge.

Παράρτημα

Συνοπτικός κατάλογος των θέσεων συλλογής του 2001

1. Περίπου 1,7 km Β του χωριού Τριπόταμος προς το χωριό Κοψέικα, κατά μήκος της ακτής της λίμνης των Κρεμαστών. Ασβεστολιθικές πλαγιές με *Quercus coccifera* και πλευρές δρόμου. Υψόμ. 450-500 m., 38°57'N, 21°31'E. 05.04.2001.
2. Περίπου 6 km Β του χωριού Τριπόταμος προς το χωριό Κοψέικα, κατά μήκος της ακτής της λίμνης των Κρεμαστών. Λιβαδικές εκτάσεις και πλευρές δρόμου. Υψόμ. 550 m., 38°59'N, 21°31'E. 05.04.2001.
3. Περίπου 6 km Β του χωριού Τριπόταμος προς το χωριό Κοψέικα, κατά μήκος της ακτής της λίμνης των Κρεμαστών. Άκρες καλλιεργημένων αγρών και λιβάδια. Υψόμ. 550 m., 38°59'N, 21°31'E. 05.04.2001.
4. Περίπου 2,9 km από το χωριό Κάτω Ποταμιά προς το χωριό Τοπόλιανα. Χέρσοι αγροί και υψηλή μακία. Κυρίως φλύσχη. Υψόμ. 400-450 m., 39°04'N, 21°28'E. 05.04.2001.
5. Περίπου 6 km από το χωριό Κάτω Ποταμιά προς το χωριό Κάτω Βαλαώρα, κοντά σε διασταύρωση και γέφυρα. Παρυφές αγρών, σκιερά και υγρά μέρη κοντά στο ποτάμι και χαμηλοί λόφοι. Κυρίως ασβεστόλιθοι αλλά επίσης φλύσχη και μάργες στους λόφους. Υψόμ. 350 m., 39°03'N, 21°27'E. 05.04.2001.
6. Από το χωριό Κάτω Βαλαώρα προς τα ΝΔ, κατά μήκος δευτερευόντων δρόμων. Περιοχές με *Phlomis fruticosa*, αγροί και θαμνότοποι. Ασβεστόλιθοι και άργιλοι. Υψόμ. 480-500 m., 39°02'N, 21°26'E. 06.04.2001.
7. Περίπου 2,6 km από το χωριό Τοπόλιανα προς το Νέο Αργύριο και τη γέφυρα της Τέμπλας. Ανοιχτές εκτάσεις κοντά στο δρόμο και πλαγιές. Φλύσχη. Υψόμ. 450-500 m., 39°04'N, 21°26'E. 06.04.2001.
8. Περίπου 4,0 – 4,2 km από το χωριό Τοπόλιανα προς το Νέο Αργύριο και τη γέφυρα της Τέμπλας. Αγροί, άκρες χωραφιών και ασβεστολιθικοί βράχοι που αντικρίζουν τον ποταμό Αχελώο. Υψόμ. 300-350 m., 39°05'N, 21°26'E. 06.04.2001.
9. Περίπου 2,0 – 2,5 km Β του χωριού Βαλαώρα. Σκιερή χαράδρα που βόσκειται, με νιτρόφιλη βλάστηση. Ασβεστόλιθοι. Υψόμ. 350 m., 39°02'N, 21°27'E. 02.06.2001.
10. Περίπου 6 km από το χωριό Κάτω Ποταμιά προς το χωριό Κάτω Βαλαώρα, κοντά στις όχθες του ποταμού Γρανιτσιώτη. Ανοιχτές, βοσκούμενες εκτάσεις κοντά στον ποταμό. Μάργες, φλύσχη και άμμοι. Υψόμ. 300-350 m., 39°02'N, 21°27'E. 02.06.2001.
11. Όρος Φτέρη. Δ. πλαγιές του όρους, περίπου 5,1 km κατά μήκος δασικού δρόμου που ξεκινά 1,7 km ΒΒΔ του χωριού Λιθοχώρι. Ανοιχτές, βοσκούμενες εκτάσεις με *Pteridium aquilinum* σε δάσος *Abies*. Φλύσχη. Υψόμ. 1300 m., 39°09'N, 21°30'E. 03.06.2001.
12. Όρος Φτέρη. Δ. πλαγιές του όρους, περίπου 6,5 km κατά μήκος δασικού δρόμου που ξεκινά 1,7 km ΒΒΔ του χωριού Λιθοχώρι. Ποολίβαδα σε αραιό δάσος *Abies*. Φλύσχη και ασβεστόλιθος. Υψόμ. 1350 m., 39°09'N, 21°31'E. 03.06.2001.
13. Όρος Φτέρη. Δ. πλαγιές του όρους, περίπου 7,7 km κατά μήκος δασικού δρόμου που οδηγεί στη θέση Γούπατα. Ο δασικός δρόμος ξεκινά 1,7 km ΒΒΔ του χωριού Λιθοχώρι. Ποολίβαδα με αγρωστώδη και χαλικώνες. Κυρίως ασβεστόλιθος με λίγο φλύσχη. Υψόμ. 1450-1500 m., 39°08'N, 21°31'E. 03.06.2001.
14. Όρος Φτέρη. Δ. πλαγιές του όρους, θέση Γούπατα, περίπου 9,8 km κατά μήκος δασικού δρόμου. Ο δασικός δρόμος ξεκινά 1,7 km ΒΒΔ του χωριού Λιθοχώρι. Ποολίβαδα με αγρωστώδη. Ασβεστόλιθος που εναλλάσσονται με φλύσχη. Υψόμ. 1700-1780 m., 39°08'N, 21°32'E. 03.06.2001.
15. Όρος Φτέρη. Δ. πλαγιές του όρους, περίπου 4,3 km κατά μήκος δασικού δρόμου που ξεκινά Ν του χωριού Λιθοχώρι. Θέσεις γνωστές ως Πάτημα και Αμάλια. Λιβαδικές εκτάσεις κοντά σε ρυάκι. Ασβεστόλιθοι, φλύσχη και ίσως πλουτώνια πετρώματα τοπικά. Υψόμ. 1440-1500 m., 39°08'N, 21°31'E. 03.06.2001.
16. Όρος Φτέρη. Οι χαμηλότερες, Δ πλαγιές του όρους, περίπου 0,8 km κατά μήκος δασικού δρόμου που ξεκινά Ν του χωριού Λιθοχώρι. Ασβεστολιθικές πλαγιές που βόσκονται κοντά στον δρόμο. Υψόμ. 1050 m., 39°08'N, 21°30'E. 03.06.2001.
17. Περίπου 3,6 km κατά μήκος δασικού δρόμου που ξεκινά 7,0 km Ν του χωριού Γρανίτσα και οδηγεί στο χωριό Δημέρι. Λιβάδια και ανοιχτές, χέρσες εκτάσεις σε διάκενα δάσους *Abies*. Φλύσχη. Υψόμ. 900 m., 39°05'N, 21°31'E. 04.06.2001.
18. Περίπου 8,3 km κατά μήκος δασικού δρόμου που ξεκινά 7,0 km Ν του χωριού Γρανίτσα και οδηγεί στο χωριό Δημέρι. Λιβάδια, χέρσοι αγροί, σκιερές θέσεις κοντά στο ποτάμι και χαλικώνες. Φλύσχη. Υψόμ. 700 m., 39°05'N, 21°32'E. 04.06.2001.

Κατάλογος φυτικών taxa

Apiaceae

Anthriscus tenerrima Boiss. & Spruner in Boiss.: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9302** (ACA, UPA): **6**. Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9358** (ACA, UPA): **8**.

Bupleurum glutaceum Sm.: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n.¹ (08.1998).

Carum graecum Boiss. & Heldr. subsp. *graecum*: Γούπατα, 1650 m., Θανόπουλος s.n. (28.06.1997).

Carum rupestre Boiss. & Heldr.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9530** (ACA): **12**.

Eryngium campestre L.: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (28.07.1998).

Myrrhoides nodosa (L.) Cannon: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9413** (ACA, UPA): **9**.

Oporanax hispidus (Friv.) Griseb.: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (28.07.1998).

Torilis nodosa (L.) Gaertner: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9418** (ACA, UPA): **9**.

Apocynaceae:

Vinca herbacea Waldst. & Kit : Κωνσταντινίδης Θ., . & Θανόπουλος Ρ. **9166** (ACA): **1**. Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9312** (ACA) : **6**

Vinca major L.: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9253** (ACA): **5**.

Aristolochiaceae

Aristolochia elongata (Duchartre) Nardi: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9192** (ACA): **2**. Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9313** (ACA): **6**.

Asclepiadaceae

Vincetoxicum fuscatum (Hornem.) Reichenb.: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9276** (ACA): **5**. Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9359** (ACA): **8**.

Asteraceae

Anthemis arvensis L. subsp. *arvensis*: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9419** (ACA, UPA): **9**.

Anthemis chia L.: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9278** (ACA, UPA): **5**.

Carlina corymbosa L.: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (28.07.1997).

Cichrium intybus L.: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (1997).

Conyza canadensis (L.) Cronq.: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (1997).

Centaurea affinis Friv. subsp. *affinis*: Δυτικά τμήματα όρους Φτέρη, 1900 m., Θανόπουλος s.n. (28.06.1997).

Centaurea cyanus L.: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9289** (ACA, UPA): **5**. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9412** (ACA, UPA): **9**.

Centaurea solstitialis L. subsp. *solstitialis*: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (28.07.1997).

Centaurea triumfettii All.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9525** (ACA, UPA): **12**.

Crepis foetida L. subsp. *rhoeadifolia* (Bieb.) Celak.: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (28.07.1997).

Crepis sancta (L.) Babcock: Γούπατα, Θανόπουλος s.n. (28.06.1997).

Doronicum orientale Hoffm.: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (1997).

Rhagadiolus stellatus (L.) Gaertner: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9211** (ACA, UPA): **2**.

Scolymus hispanicus L.: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (28.07.1997).

Scorzonera purpurea L. subsp. *peristerica* Formanek: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9557** (ACA): **14**.

Senecio thapsoides DC. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9543** (ACA, UPA): **13**.

Betulaceae

Alnus glutinosa (L.) Gaertner: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9271** (ACA): **5**.

Boraginaceae

Anchusa hybrida Ten.: Γρανίτσα, 700 m., Θανόπουλος s.n. (10.05.1997).

Cerintho retorta Sm.: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9311** (ACA, UPA): **6**.

Echium italicum L.: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (1997).

Myosotis congesta R.J. Schuttlew.: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9297** (ACA, UPA): **6**.

Myosotis ramosissima Rochel subsp. *ramosissima*: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9175** (ACA, UPA): **1**. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9216** (ACA): **2**.

Myosotis sylvatica Hoffm. subsp. *subarvensis* Grau: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9512** (ACA): **11**.

Brassicaceae

Arabidopsis thaliana (L.) Heynh. Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9250** (ACA): **4**.

Arabis glabra (L.) Bernh.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9561** (ACA): **14**.

Aubrieta deltoidea (L.) DC.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9590** (ACA, UPA): **15**.

¹ sine numero = χωρίς αριθμό συλλογής

- Aubrieta scardica* (Wettst.) Gustavsson: Γούπατα, Θανάπουλος s.n. (28.06.1997).
- Berteroa mutabilis* (Vent.) DC.: Γρανίτσα, Θανάπουλος s.n. (23.09.1998).
- Cardamine graeca* L.: Γρανίτσα, Θανάπουλος s.n. (1997).
- Cardamine hirsute* L.: Γρανίτσα, Θανάπουλος s.n. (1997).
- Draba muralis* L.: A. Φραγγίστα (20.04.1997).
- Lepidium hirtum* (L.) Sm. subsp. *nebrodense* (Raf.) Thell.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9500 (ACA): 11.
- Lunaria annua* L. subsp. *annua*: Γρανίτσα, Θανάπουλος s.n. (1997).
- Lunaria annua* L. subsp. *pachyrhiza* (Borbas) Hayek: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανάπουλος P. 9343 (ACA, UPA): 8.
- Malcolmia graeca* Boiss. & Spruner subsp. *bicolor* (Boiss. & Heldr.): Stork: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9628 (ACA, UPA): 18.
- Malcolmia orsiniana* (Ten.) Ten. subsp. *angulifolia* (Boiss. & Orph.) Stork: Δ. τμήματα όρους Φτέρη, 1900 m., Θανάπουλος s.n. (28.06.1997).
- Sisymbrium officinale* (L.) Scop. Φραγγίστα, Θανάπουλος s.n. (07.06.1997).
- Teesdalia coronopifolia* (Bergeret) Thell.: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανάπουλος P. 9325 (ACA, UPA): 7.
- Thlaspi ochroleucum* Boiss. & Heldr. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9579 (ACA): 15.
- Caprifoliaceae**
- Sambucus nigra* L.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9403 (ACA, UPA): 9.
- Caryophyllaceae**
- Arenaria leptoclados* (Reichenb.) Guss.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9161 (ACA, UPA) & 9176 (ACA): 1.
- Arenaria serpyllifolia* L.: Όρος Φτέρη, 2100 m, Θανάπουλος s.n. (28.06.1997).
- Cerastium brachypetalum* Pers. subsp. *pindigenum* (Lonsing) P.D. Sell & Whitehead: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9177 (ACA): 1. Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανάπουλος P. 9237 (ACA): 4. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9514a (ACA): 11.
- Cerastium brachypetalum* Pers. subsp. *roeseri* (Boiss. & Heldr.) Nyman: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9514b (ACA, UPA): 11.
- Cerastium brachypetalum* Pers. subsp. *tenoreanum* (Ser.) Soó: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9214 (ACA, UPA): 2.
- Cerastium candidissimum* Correns: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9556 (ACA): 14. Γούπατα, Θανάπουλος s.n. (28.06.1997).
- Cerastium glomeratum* Thuill.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9215 (ACA): 2.
- Dianthus integer* Vis. subsp. *minutiflorus* (Halácsy) Strid: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9591 (ACA, UPA): 15.
- Dianthus viscidus* Bory & Chaub.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9613 (ACA, UPA): 16.
- Herniaria hirsuta* L.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9484 (ACA): 2.
- Herniaria parnassica* Boiss. subsp. *parnassica*: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9513 (ACA): 11.
- Minuartia attica* (Boiss. & Spruner) Vierh. subsp. *attica*: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9553 (ACA, UPA): 13.
- Minuartia hybrida* (Vill.) Schischkin: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανάπουλος P. 9322 (ACA): 7. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9532 (ACA, UPA): 12.
- Moenchia mantica* (L.) Bartl.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9607 (ACA, UPA): 17.
- Saponaria calabrica* Guss.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9169 (ACA): 1. Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανάπουλος P. 9234 (ACA, UPA): 4. Γρανίτσα, 650 m, Θανάπουλος s.n. (10.05.1997).
- Scleranthus annuus* L. subsp. *polycarpus* (L.) Thell.: Coll. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9206 (ACA): 2. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9510 (ACA): 11.
- Scleranthus perennis* L. subsp. *marginatus* (Guss.) Arcang. Όρος Φτέρη, Θανάπουλος s.n. (28.06.1997).
- Scleranthus verticillatus* Tausch: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανάπουλος P. 9251 (ACA, UPA): 4. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9493 (ACA): 11.
- Silene caesia* Sm.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9573 (ACA, UPA): 15. Γούπατα, Θανάπουλος s.n. (28.01.1997).
- Silene congesta* Sm.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9458 (ACA, UPA): 10.
- Silene italica* (L.) Pers. subsp. *italica*: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9490 (ACA): 11.
- Silene parnassica* Boiss. & Spruner in Boiss. subsp. *parnassica*: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9580 (ACA, UPA): 15.
- Silene vulgaris* (Moench) Garcke subsp. *megalosperma* (Heldr.) Hayek: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9614 (ACA): 17.
- Spergularia rubra* (L.) J. & C. Presl: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9441 (ACA, UPA): 10. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανάπουλος P. 9494 (ACA, UPA): 11.

Stellaria cupaniana Jordan & Fourt.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9186** (ACA, UPA): **3**.

Stellaria pallida (Dumort.) Pire: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9304** (ACA): **6**.

Velezia rigida L. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9488** (ACA, UPA): **10**.

Chenopodiaceae

Chenopodium album L. subsp. *album*: Γρανίτσα,

Cistaceae

Helianthemum nummularium (L.) Miller: Av. Φραγγίστα, Θανόπουλος s.n. (20.04.1997).

Convolvulaceae

Calystegia silvatica (Kit.) Griseb.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9650** (ACA, UPA): **18**.

Convolvulus cantabrica L.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9603** (ACA, UPA): **17**.

Convolvulus elegantissimus Miller: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9466** (ACA, UPA): **10**.

Crassulaceae

Sedum acre L.: Γούπατα, 1600 m, Θανόπουλος s.n. (1997).

Sedum annuum L.: Δ. Φτέρη, 2100 m, Θανόπουλος s.n. (28.06.1997).

Sedum rubens L. s.l.: Δ. Φτέρη, 2100 m, Θανόπουλος s.n. (28.06.1997).

Cyperaceae

Carex pendula Hudson: K. Ποταμιά, Θανόπουλος s.n. (08.05.1996).

Dioscoreaceae

Tamus communis L. subsp. *communis*: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9295** (ACA, UPA): **5**.

Fabaceae

Anthyllis hermanniae L.: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (10.06.1997).

Astragalus creticus Lam. subsp. *rumelicus* (Bunge) Maire & Petitm.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9519** (ACA, UPA): **12**.

Astragalus depressus L.: Δ. Τμήματα όρους Φτέρη, 1900 m, Θανόπουλος s.n. (28.06.1997).

Astragalus sirinicus Ten.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9518** (ACA, UPA): **12**.

Cercis siliquastrum L.: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9263** (ACA): **5**.

Dorycnium hirsutum (L.) Ser.: Βούλπη, Θανόπουλος s.n. (11.06.1997).

Dorycnium pentaphyllum Scop. subsp. *germanicum* (Gremli) Gams: Λιθοχώρι, Θανόπουλος s.n. (27.07.1991).

Dorycnium pentaphyllum Scop. subsp. *herbaceum*: Φραγγίστα, Θανόπουλος s.n. (08.06.1997).

Hymenocarpus circinnatus (L.) Savi: Βούλπη, Θανόπουλος s.n. (12.06.1997).

Lathyrus aphaca L.: Δημέρι, Θανόπουλος s.n. (15.05.1997).

Lathyrus digitatus (Bieb.) Fiori: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (16.05.1997).

Lathyrus laxiflorus (Desf.) O. Kuntze: Δημέρι & Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (1997).

Lathyrus pratensis L.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9633** (ACA, UPA): **18**.

Lens ervoides (Brign.) Grande: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (10.05.1997).

Lotus corniculatus L.: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (19.04.1989), Γούπατα, 1800 m, Θανόπουλος s.n. (08.07.1989),

Medicago arabica (L.) Hudson: Τοπόλιανα, Θανόπουλος s.n. (06.05.1997), Φραγγίστα, Θανόπουλος s.n. (07.06.1997).

Medicago disciformis DC.: Λιθοχώρι, Θανόπουλος s.n. (01.06.1990).

Medicago lupulina L.: Γούπατα, 1550 m, Θανόπουλος s.n. (28.06.1997).

Medicago minima (L.) Bartol.: Λιθοχώρι, Θανόπουλος s.n. (15.06.1990).

Medicago orbicularis (L.) Bartal.: Φραγγίστα, Θανόπουλος s.n. (22.09.1997).

Medicago polymorpha L. Λιθοχώρι & Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (1997).

Medicago sativa subsp. *falcata* (L.) Arcang.: Γούπατα, Θανόπουλος s.n. (1997).

Melilotus albus Medicus: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (10.09.1998).

Melilotus graecus (Boiss. & Spruner) Lassen: Βούλπη, Θανόπουλος s.n. (09.05.1997).

Ornithopus compressus L.: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (27.02.1989). Δημέρι, Θανόπουλος s.n. (27.06.1997).

Psoralea bituminosa L.: Φραγγίστα, γέφυρα Αγραφιώτη, Βούλπη, Θανόπουλος s.n. (1997).

Teline monspessulana (L.) C. Koch: Βούλπη, γέφυρα Αγραφιώτη, Θανόπουλος s.n. (27.05.1997).

Trifolium arvense L. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9460** (ACA): **10**.

Trifolium campestre Schreber.: Λιθοχώρι & Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (1997).

Trifolium dalmaticum Vis.: Λιθοχώρι, Θανόπουλος s.n. (14.07.1997).

Trifolium lappaceum L.: A. Φραγγίστα, Θανόπουλος s.n. (07.06.1997).

Trifolium nigrescens Viv. subsp. *nigrescens*: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9298** (ACA, UPA): **5**. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. **9430** (ACA): **9**.

Trifolium ochroleucum Hudson: Λιθοχώρι, Θανόπουλος s.n. (25.07.1996).

Trifolium pallidum Waldst. & Kit.: Λιθοχώρι,
Θανόπουλος s.n. (1997).

Trifolium parnassi Boiss. & Spruner: Δ. τμήματα
όρους Φτέρη, 1900 m., Θανόπουλος s.n.
(28.06.1997).

Trifolium patens Schreber: Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9645 (ACA, UPA): 18.

Trifolium physodes M. Bieb. Κωνσταντινίδης Θ.
& Θανόπουλος P. 9179, 9180 (ACA): 1.

Trifolium pignanii Fauche & Chaub.:
Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος P. 9541
(ACA, UPA): 13.

Trifolium pratense L.: Λιθοχώρι & Φραγγίστα,
Θανόπουλος s.n. (07.06.1997).

Trifolium repens L. subsp. *repens*:
Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος P. 9473
(ACA): 10. Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9496 (ACA, UPA): 11.

Trifolium resupinatum L. Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9433 (ACA): 9.

Trifolium scabrum L. Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9475 (ACA): 10.

Trifolium speciosum Willd.: Τοπόλιανα,
Θανόπουλος s.n. (10.05.1997).

Trifolium stellatum L.: Τοπόλιανα & Φραγγίστα,
Θανόπουλος s.n. (1997).

Trifolium strictum L. Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9621 (ACA, UPA): 17.

Trifolium subterraneum L.: Κωνσταντινίδης Θ.
& Θανόπουλος P. 9168 (ACA, UPA): 1.
Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος
P. 9244 (ACA): 4.

Trifolium suffocatum L. Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9464 (ACA): 10.

Trifolium tenuifolium Ten. Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9478 (ACA): 10.
Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος P. 9619
(ACA, UPA): 17.

Trifolium tomentosum L. Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9184 (ACA, UPA): 1.

Trifolium trichopterum Pancic: Λιθοχώρι,
Θανόπουλος s.n. (27.06.1997).

Vicia grandiflora Scop.: Κ. Ποταμιά,
Θανόπουλος s.n. (08.05.1997).

Vicia laeta Cesati in Friedr: Κωνσταντινίδης Θ.,
Χήτος Θ. & Θανόπουλος P. 9328 (ACA,
UPA): 7.

Vicia hirsuta (L.) S. F. Gray: Γρανίτσα,
Θανόπουλος s.n. (10.05.1997).

Vicia lathyroides L.: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n.
(06.06.1997).

Vicia sativa L. subsp. *nigra* (L.) Ehrh. Κέδρος,
Θανόπουλος s.n. (03.06.1997).

Geraniaceae

Geranium subcaulescens DC.: Γούπατα, 1600
m., Θανόπουλος s.n. (28.06.1997).

Geranium macrorrhizum L.: Δυτικά τμήματα
όρους Φτέρη, 1900 m., Θανόπουλος s.n.
(28.06.1997).

Geranium robertianum L.: Κάτω Ποταμιά,
Θανόπουλος s.n. (1997).

Lamiaceae

Acinos alpinus (L.) Moench subsp. *meridionalis*
(Nyman) P.W. Ball: Γούπατα, Θανόπουλος
s.n. (08.09.1989).

Acinos suaveolens (Sm.) Loudon:
Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος P. 9517
(ACA, UPA): 12.

Ajuga chamaepitys (L.) Schreber s.l.: Κοντά στην
γέφυρα Τέμπλας, Θανόπουλος s.n.
(27.04.1989).

Ajuga reptans L.: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ.
& Θανόπουλος P. 9350 (ACA): 8.

Ballota nigra L. subsp. *uncinata* (Fiori & Beg.)
Patzak: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n.
(28.07.1997).

Calamintha nepeta (L.) Savi subsp. *glandulosa*
(Req.) P. W. Ball: Γρανίτσα, Θανόπουλος
s.n. (28.07.1997).

Clinopodium vulgare L. subsp. *arundanum*
(Boiss.) Nyman: Λιθοχώρι, Θανόπουλος s.n.
(27.06.1997).

Lamium amplexicaule L.: Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9198 (ACA): 2.

Lamium garganicum L. subsp. *striatum* (Sm.)
Hayek: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. &
Θανόπουλος P. 9339 (ACA, UPA): 8.

Marrubium velutinum Sm.: Κωνσταντινίδης Θ.
& Θανόπουλος P. 9581 (ACA, UPA): 15.

Marrubium vulgare L. Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9498 (ACA, UPA): 11.

Mentha pulegium L.: Λιθοχώρι, Θανόπουλος s.n.
(05.10.1990).

Mentha longifolia (L.) Hudson: Λιθοχώρι,
Θανόπουλος s.n. (09.09.1990).

Nepeta nuda L. subsp. *nuda*: Γούπατα, 1600 m.,
Θανόπουλος s.n. (28.05.1997).

Origanum vulgare L. subsp. *hirtum* (Link)
Ietswaart: Λιθοχώρι, Θανόπουλος s.n.
(30.08.1990).

Prunella laciniata (L.) L.: Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9459 (ACA, UPA): 10.

Salvia sclarea L.: Βούλπη, Θανόπουλος s.n.
(1989).

Scutellaria orientalis L. subsp. *pinnatifida*
Edmond.: Κέδρος, Θανόπουλος s.n.
(29.05.1997).

Sideritis purpurea Benth.: Κωνσταντινίδης Θ.
& Θανόπουλος P. 9604 (ACA, UPA): 17.

Stachys tymphaea Hausskn.: Λιθοχώρι,
Θανόπουλος s.n. 15.06.1990. Γρανίτσα,
Θανόπουλος s.n. (16.05.1997).

Teucrium montanum L. subsp. *montanum*:
Γούπατα, 1800 m., Θανόπουλος s.n.
(08.09.1989).

Thymus longicaulis C. Presl subsp. *chaubardii*
(Boiss. & Heldr.) Jalas: Γρανίτσα,
Θανόπουλος s.n. (1997).

Thymus praecox Oriz subsp. *zygiformis* (H. Braun) Jalas: Όρος Φτέρη, Θανόπουλος s.n. (30.08.1990).

Ziziphora capitata L.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9444 (ACA): 10.

Plantaginaceae

Plantago major L. subsp. *major*: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (28.06.1997).

Plantago lanceolata L.: Τοπόλιανα, Θανόπουλος s.n. (10.05.1997).

Plumbaginaceae

Armeria canescens (Host) Boiss.: Γούπατα, 1600 m., Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (28.06.1997).

Poaceae

Alopecurus myosuroides Hudson: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (14.04.1989).

Avena barbata Link subsp. *barbata*: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9326 (ACA, UPA): 7.

Briza maxima L.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9638 (ACA, UPA): 18.

Bromus cyparadicus Boiss. & Balansa subsp. *lacmonicus* (Hausskn.) P.M. Sm.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9544 (ACA, UPA): 13.

Bromus hordeaceus L. subsp. *molliformis* (Lloyd) Maire & Weiller: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9294 (ACA): 5. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9504 (ACA): 11.

Bromus intermedius Guss.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9504b (ACA): 11.

Bromus sterilis L.: Λιθοχώρι, Θανόπουλος s.n. (1.06.1990).

Bromus tectorum L.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9567 (ACA, UPA): 15.

Catapodium rigidum (L.) Dony subsp. *rigidum*: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9477 (ACA, UPA): 10.

Cynosurus echinatus L. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 95003 (ACA): 11.

Cynosurus effusus Link: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9423 (ACA, UPA): 9.

Dasyphyrum villosum (L.) Candargy: Λιθοχώρι, Θανόπουλος s.n. (11.06.1990).

Festuca jeanpertii (St-Yves) Hayek subsp. *jeanpertii*: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9545 & 9552 (ACA): 13.

Festuca xenophontis Markgr.-Dannenb. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9551 (ACA): 13.

Gaudinia fragilis (L.) P. Beauv.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9469 (ACA, UPA): 10.

Gastridium ventricosum (Gouan) Schinz & Thell.: Λημέρι, Θανόπουλος s.n. (27.06.1997).

Holcus lanatus L.: Λιθοχώρι, Θανόπουλος s.n. (06.07.1970).

Hordeum bulbosum L.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9568 (ACA, UPA): 15.

Hordeum murinum L. subsp. *murinum*: Κ. Ποταμιά, Θανόπουλος s.n. (10.05.1997).

Koeleria splendens C. Presl.: Γούπατα, 1500 m., Θανόπουλος s.n. (28.06.1997).

Lolium perenne L.: Λιθοχώρι, Θανόπουλος s.n. (15.07.1997).

Lolium rigidum Gaudin subsp. *lepturoides* (Boiss.) Sennen & Mauricio: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9462 (ACA, UPA): 10.

Lolium rigidum Gaudin subsp. *rigidum*: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9414 (ACA, UPA): 9. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9476 (ACA): 10.

Melica ciliata L. subsp. *ciliata*: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9550 (ACA, UPA): 13.

Melica uniflora Retz: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9424 (ACA, UPA): 9.

Phleum alpinum L. Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9531 (ACA, UPA): 11.

Phleum phleoides (L.) Karsten: Λιθοχώρι, 1400 m., Θανόπουλος s.n. (28.06.1989).

Poa bulbosa L. subsp. *bulbosa*: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9163 (ACA, UPA): 1.

Poa nemoralis L.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9627 (ACA, UPA): 18.

Polypogon viridis (Gouan) Breistr.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9487 (ACA): 10.

Psilurus incurvus (Gouan) Schinz & Thell.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9474 (ACA): 10.

Sesleria robusta Schott & al.: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9536 (ACA, UPA): 13.

Vulpia ciliata Dumort: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9609 (ACA, UPA): 17.

Vulpia muralis Nees: Λιθοχώρι, Θανόπουλος s.n. (30.06.1990).

Polygalaceae

Polygala major Jacq.: Λιθοχώρι, Θανόπουλος s.n. (27.07.1997).

Polygonaceae

Rumex obtusifolius L. subsp. *obtusifolius*: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (28.07.1997).

Primulaceae

Lysimachia atropurpurea L.: Βούλπη, Θανόπουλος s.n. (11.06.1997).

Rafflesiaceae

Cytinus hypocistis (L.) L. subsp. *hypocistis*: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (15.05.1997).

Ranunculaceae

Anemone blanda Schott & Kotschy: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9189 (ACA): 2. Α. Φραγγίστα, Θανόπουλος s.n. (20.04.1997).

Anemone pavonina Lam.: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος Ρ. 9246 (ACA): 4.

- Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος
P. 9283 (ACA): 10.
- Helleborus cyclophyllus* (A. Braun) Boiss.:
Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος P. 9572
(ACA, UPA): 15.
- Nigella damascena* L. Φραγγίστα, Θανόπουλος
s.n. (08.06.1997).
- Ranunculus arvensis* L. Φραγγίστα, Θανόπουλος
s.n. (07.06.1997).
- Ranunculus chius* DC.: Κωνσταντινίδης Θ.,
Χήτος Θ. & Θανόπουλος P. 9347 (ACA,
UPA): 8.
- Ranunculus marginatus* d' Urv.:
Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. & Θανόπουλος
P. 9349 (ACA): 4.
- Ranunculus pilostachys* Griseb.:
Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος P. 9562
(ACA): 14.

Rosaceae

- Aremonia agrimonoides* (L.) DC. subsp.
agrimonoides: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ.
& Θανόπουλος P. 9320 (ACA, UPA): 7.
- Cerasus mahaleb* (L.) Miller: Κωνσταντινίδης Θ.
& Θανόπουλος P. 9205 (ACA, UPA): 2.
- Fragaria vesca* L.: Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9630 (ACA): 18.
- Fragaria viridis* Duchense subsp. *viridis*:
Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (16.05.1997).
- Geum urbanum* L.: Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9646 (ACA): 18.
- Potentilla micrantha* DC.: Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9605 (ACA, UPA): 17.
- Rosa agrestis* Savi: Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9515 (ACA): 12.
Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος P. 9626
(ACA, UPA): 18.
- Sanguisorba minor* Scop. subsp. *balearica*
(Bourg. ex Nyman) Muñoz Garm. & C.
Navarro: Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος
P. 9455 (ACA, UPA): 10.

Rubiaceae

- Asperula aristata* L. fil. subsp. *condensata*
(Boiss.) Ehrend. & Krendl: Κωνσταντινίδης
Θ. & Θανόπουλος P. 9592 (ACA, UPA): 15.
- Asperula laevigata* L. Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9635 (ACA, UPA): 18.
- Galium intricatum* Margot & Reuter:
Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος P. 9472
(ACA, UPA): 10.
- Valantia aprica* (Sm.) Boiss. & Heldr.:
Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος P. 9542
(ACA): 13.

Santalaceae

- Osyris alba* L.: Κωνσταντινίδης Θ., Χήτος Θ. &
Θανόπουλος P. 9293 (ACA): 5.

Saxifragaceae

- Saxifraga adscendens* L.: Δ. τμήματα όρους
Φτέρη, 1800 m., Θανόπουλος s.n.
(28.06.1997).

- Saxifraga rotundifolia* L. subsp. *taygetea* (Boiss.
& Heldr.) Maire & Petitm.: Δ. τμήματα
όρους Φτέρη, Θανόπουλος s.n. (1997).

Scrophulariaceae

- Linaria genistifolia* (L.) Miller subsp. *dalmatica*
Miller: Γρανίτσα, Θανόπουλος s.n. (1997).
- Verbascum longifolium* Ten.: Δυτικά τμήματα
όρους Φτέρη, 1800m., Θανόπουλος s.n.
(28.06.1997).

Thymelaeaceae

- Daphne oleoides* subsp. *oleoides*: Schreber:
Κωνσταντινίδης Θ. & Θανόπουλος P. 9527
(ACA): 12.

Urticaceae

- Parietaria officinalis* L. Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9439 (ACA, UPA): 9.
- Urtica dioica* L.: Κωνσταντινίδης Θ. &
Θανόπουλος P. 9595 (ACA, UPA): 15.

A contribution to the study of the flora of West Evritania, with an emphasis to pastures

Th. Constantinidis¹, Th. Chitos² and R. Thanopoulos³

¹Laboratory of Systematic Botany, Department of Agricultural Biotechnology, Agricultural University of Athens, 75, Iera Odos, 118 55 Athens, Greece

²Goritsa Koutseliou, 455 00 Ioannina, Greece

³Agricultural Directorate of Evritania, 1 D. Zografou street, 361 00 Karpenisi, Greece

Summary

The area of West Evritania (Greece) includes a number of heterogeneous environments such as high mountains, rivers, lakeshores and areas of low altitude, which are expected to support a rich flora. Nevertheless, the floristic data for the area are scarce and incomplete. In this work the area under study is delimited geographically, and our preliminary floristic results are presented, all based on plant collections of at least 630 specimens from altitudes ranging between 300 and 2000 m. Special emphasis is given to pastures and areas under grazing pressure of various intensity. A floristic list is given and a detailed catalogue of the 2001 collection localities is also provided. Preliminary observations related to the influence of human activities on the flora and the biotopes are briefly reported. The long lasting human impact (grazing, wood cutting, fires, cultivation) is responsible, particularly in certain localities, for the degradation of the natural environment and for floristic rearrangements.

Key words: Flora, Evritania, biodiversity, human impact.